



PAUL GUSTAVE DORÉ

Urodził się 10 stycznia 1833 roku w Strasburgu. Był cudownym dzieckiem. Już jako dziewięcioletek wykonał ilustracje do *Boskiej Komedii* Dantego. W wieku jedenastu lat opublikował zestaw litografii, a rok później został studentem paryskiego liceum Charlemagne. W czasie nauki współpracował, jako rysownik, z francuskimi pismami satyrycznymi. Pierwszy sukces przyniosła mu seria szkiców ilustrujących 12 prac Herkulesa. Kolejny, zapewniło wydanie dzieł Rabelaisa z jego rysunkami. Wkrótce nazwiskiem Doré reklamowano kolejne edycje dzieł Balzaka, Poe, Cervantesa, Szekspira czy Milтона. Doré wykonał w sumie ilustracje do ponad 200 książek. Były to dzieła z kanonu literatury

światowej, czyli pozycje najważniejsze dla ówczesnych czytelników. Dla tych, którzy kupowali książki, istotna była również ich estetyka. Stąd wśród dzieł z ilustracjami Gustava Doré przeważają wielkoformatowe, ciężkie książki, w których ilustracje były tak samo ważne jak ich treść.

Wiek XIX to rozkwit druku i rynku prasy. To także złote czasy dla ilustratorów i grafików. Dlatego też Doré był uważany za prawdziwą gwiazdę. Otaczał się znanymi ludźmi, bywał na salonach, a także sam przyjmował gości. Te biesiady przeszły do historii. Podobno Doré organizował dla swoich przyjaciół pokazy akrobatyczne, gotował dla nich potrawy, grał na skrzypcach i śpiewał. Był celebrytą w Europie i w Ameryce. Wystawę jego prac w Art Institute w Chicago odwiedziło półtora miliona widzów, a w Londynie istniała The Doré Gallery.

W latach 1864–1866 Gustave Doré stworzył projekty 230 grafik do Biblii. Nad ich wykonaniem pracowało czterdziestu rytowników. Książka w formacie folio, która ukazała się w roku 1866, jest do dziś uważana za dzieło życia artysty. Jej pierwsza edycja była droga, jednak wysoki popyt na książkę i jej doskonała podaż obniżyły cenę. Biblię wydano w różnych językach na całym świecie. Według krytyków, siłą prac Gustava Doré są ekspresyjność, drobiazgowość i niezwykle finezyjna kreska. Jego dzieła łączą romantyzm i realizm, doskonale budują nastrój tajemniczości oraz fantazji. Ilustracje do Starego i Nowego Testamentu sprawiały, że biblijne historie żyły. Dlatego też niektórzy współcześni badacze uważają Gustava Doré za protoplastę komiksu.

Gustave Doré zmarł 23 stycznia 1883 roku. Powoli umierała także jego sława. Mówi się, że zabiła ją masowość, bo na przełomie XIX i XX w. nikt nie traktował poważnie „sztuki dostępnej dla każdego”, jak zwykło się mawiać o ilustracji. Co ciekawe, Gustava Doré odkryli ponownie Amerykanie i przemysł filmowy. Słynne biblijne superprodukcje hollywoodzkie, jak chociażby „Dziewięcioro Przykazań” Cecila B. DeMille’a z roku 1956, inspirowały się tymi rycinami.

Biblia z ilustracjami Gustava Doré po polsku (w przekładzie ks. Jakuba Wujka) ukazała się w roku 1872, w oficynie wydawniczej Michała Glücksberga. Ostatni reprint dzieła, nazywanego „Biblią Doré” ukazał się w Polsce w roku 2008.

M. Januszek-Surdacka

Zamieszczone przy ilustracjach cytaty pochodzą z *Biblii Tysiąclecia*, Wydawnictwo Pallotinum, Poznań 2005.

# ŚWIATŁO I CIEŃ



## Wystawa z rycinami Gustava Doré





Mt 4, 16-17

16 Lud, który siedział w ciemności, ujrzał światło wielkie, i mieszkańcom cieni-  
stej krainy śmierci światło weszło. 17 Odtąd począł Jezus nauczać i mówić: «Na-  
wracajcie się, albowiem bliskie jest królestwo niebieskie».



Ap 6, 7-8

7 A gdy otworzył pieczęć czwartą, usłyszałem głos czwartego Zwierzęcia mó-  
wiącego: «Przyjdź!» 8 I ujrzałem: oto koń trupio błady, a imię siedzącego na  
nim Śmierć i Otchłań mu towarzyszyła. I dano im władzę nad czwartą częścią  
ziemi, by zabijali mieczem i głodem, i morem, i przez dzikie zwierzęta.





Mt 26, 26-28

26 A gdy oni jedli, Jezus wziął chleb i odmówiwszy błogosławieństwo, połamał i dał uczniom, mówiąc: «Bierzcie i jedzcie, to jest Ciało moje». 27 Następnie wziął kielich i odmówiwszy dziękczynienie, dał im, mówiąc: «Pijcie z niego wszyscy, 28 bo to jest moja Krew Przymierza, która za wielu będzie wylana na odpuszczenie grzechów.



J 19, 28-30

28 Potem Jezus świadom, że już wszystko się dokonało, aby się wypełniło Pismo, rzekł: «Pragnę». 29 Stało tam naczynie pełne octu. Nałożono więc na hizop gąbkę pełną octu i do ust Mu podano. 30 A gdy Jezus skosztował octu, rzekł: «Wykonało się!» I skłoniwszy głowę oddał ducha.





Mt 3, 13-16

13 Wtedy przyszedł Jezus z Galilei nad Jordan do Jana, żeby przyjąć chrzest od niego. 14 Lecz Jan powstrzymywał Go, mówiąc: «To ja potrzebuję chrztu od Ciebie, a Ty przychodzisz do mnie?» 15 Jezus mu odpowiedział: «Pozwól teraz, bo tak godzi się nam wypełnić wszystko, co sprawiedliwe». Wtedy Mu ustąpił. 16 A gdy Jezus został ochrzczony, natychmiast wyszedł z wody. A oto otworzyły Mu się niebiosa i ujrzał Ducha Bożego zstępującego jak gołębicę i przychodzącego na Niego.



Łk 10, 38-40

38 W dalszej ich podróży przyszedł do jednej wsi. Tam pewna niewiasta, imieniem Marta, przyjęła Go do swego domu. 39 Miała ona siostrę, imieniem Maria, która siadła u nóg Pana i przysłuchiwała się Jego mowie. 40 Natomiast Marta uwijała się koło rozmaitych posług. Przystąpiła więc do Niego i rzekła: «Panie, czy Ci to obojętne, że moja siostra zostawiła mnie samą przy usługiwaniu? Powiedz jej, żeby mi pomogła».





Lk 2, 4-7

4 Udał się także Józef z Galilei, z miasta Nazaret, do Judei, do miasta Dawidowego, zwanego Betlejem, ponieważ pochodził z domu i rodu Dawida, 5 żeby się dać zapisać z poślubioną sobie Maryją, która była brzemienna. 6 Kiedy tam przebywali, nadszedł dla Maryi czas rozwiązania. 7 Porodziła swego pierworodnego Syna, owinęła Go w pieluszki i położyła w żłobie, gdyż nie było dla nich miejsca w gospodzie.



Mt 2, 13-15

13 Gdy oni odjechali, oto anioł Pański ukazał się Józefowi we śnie i rzekł: «Wstań, weź Dziecię i Jego Matkę i uchodź do Egiptu; pozostań tam, aż ci powiem; bo Herod będzie szukał Dziecięcia, aby Je zgładzić». 14 On wstał, wziął w nocy Dziecię i Jego Matkę i udał się do Egiptu; 15 tam pozostał aż do śmierci Heroda.



Sdz 14, 5-6

5 Udał się więc Samson wraz z ojcem swoim i matką do Timny, a gdy się zbliżał do winnic Timny, oto młody lew rycząc stanął naprzeciw niego. 6 Wówczas opanował go duch Pana, tak że lwa rozdarł, jak się kozłę rozdziera, chociaż nie miał nic w ręku. Jednak nie zdradził się wobec swego ojca i matki z tego, co uczynił.



1 Sm 18, 10-12

10 A oto nazajutrz duch, zesłany przez Boga, opanował Saula, który popadł w szal wewnątrz swojego domu. Dawid tymczasem grał na cytrze, tak jak każdego dnia. Saul trzymał w ręku dzidę. 11 I rzucił Saul dzidę, bo myślał: «Przybiję Dawida do ściany». Lecz Dawid dwukrotnie tego uniknął. 12 Saul bardzo się bał Dawida: bo Pan był z nim, a od Saula odstąpił.



Wj 2, 1-4

1 Pewien człowiek z pokolenia Lewiego przyszedł, aby wziąć za żonę jedną z kobiet z tegoż pokolenia. 2 Ta kobieta poczęła i urodziła syna, a widząc, że jest piękny, ukrywała go przez trzy miesiące. 3 A nie mogąc ukrywać go dłużej, wzięła skrzynkę z papirusu, powlekleła ją żywicą i smołą, i włożywszy w nią dziecko, umieściła w sitowiu na brzegu rzeki. 4 Siostra zaś jego stała z dala, aby widzieć, co się z nim stanie.



Wj 32, 15-16

15 Mojżesz zaś zszedł z góry z dwiema tablicami Świadcstwa w swym ręku, a tablice były zapisane na obu stronach, zapisane na jednej i na drugiej stronie. 16 Tablice te były dziełem Bożym, a pismo na nich było pismem Boga, wrytym na tablicach.



Rdz 28, 12-13

12 We śnie ujrzał drabinę opartą na ziemi, sięgającą swym wierzchołkiem nieba, oraz aniołów Bożych, którzy wchodzili w górę i schodzili na dół. 13 A oto Pan stał na jej szczycie i mówił: «Ja jestem Pan, Bóg Abrahama i Bóg Izaaka. Ziemię, na której leżysz, oddaję tobie i twemu potomstwu.



Rdz 41, 14-16

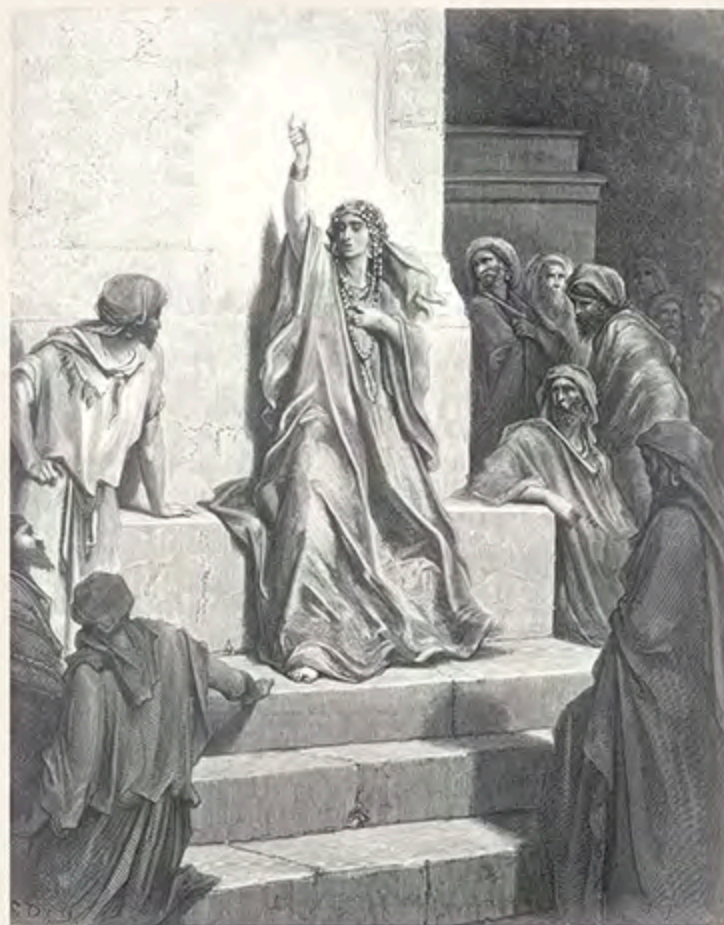
14 Wtedy faraon kazał wezwać Józefa. Wyprowadzono go więc pośpiesznie z lochu, a on, ogoliwszy się oraz zmieniwszy szaty, przyszedł do faraona. 15 Faraon rzekł do Józefa: «Miałem sen, którego nikt nie umie wytłumaczyć. Ja zaś słyszałem, jak mówiono o tobie, że skoro usłyszysz sen, zaraz go wytłumaczysz». 16 Józef tak odpowiedział faraonowi: «Nie ja, lecz Bóg da pomyślną odpowiedź tobie, o faraonie».





Rdz 24, 15-18

15 Zanim przestał się modlić, nadeszła Rebeka córka Betuela, syna Milki, żony Nachora, brata Abrahama; wyszła z dzbanem na ramieniu. 16 Panna to była bardzo piękna, dziewica, która nie obcowała jeszcze z mężem. Ona to zesła do źródła i napelniwszy swój dzban, wracała. 17 Wtedy sługa ów szybko zabiegł jej drogę i rzekł: «Daj mi się napić trochę wody z twego dzbana!» 18 A ona powiedziała: «Pij, panie mój» – i szybko pochyliła swój dzban, i dała mu pić.



Sdz 4, 4-5

4 W tym czasie sprawowała sądy nad Izraelem Debora, prorokini, żona Lapidota. 5 Zasiadała ona pod Palmą Debory, między Rama i Betel w górach Efraima, dokąd przybywali Izraelici, aby rozsądzać swoje sprawy.





Rdz 11, 1. 3-4

1 Mieszkańcy całej ziemi mieli jedną mowę, czyli jednakowe słowa. 3 I mówili jeden do drugiego: «Chodźcie, wyrabiamy cegłę i wypalmy ją w ogniu». A gdy już mieli cegłę zamiast kamieni i smołę zamiast zaprawy murarskiej, 4 rzekli: «Chodźcie, zbudujemy sobie miasto i wieżę, której wierzchołek będzie sięgał nieba, i w ten sposób uczynimy sobie znak, abyśmy się nie rozproszyli po całej ziemi».



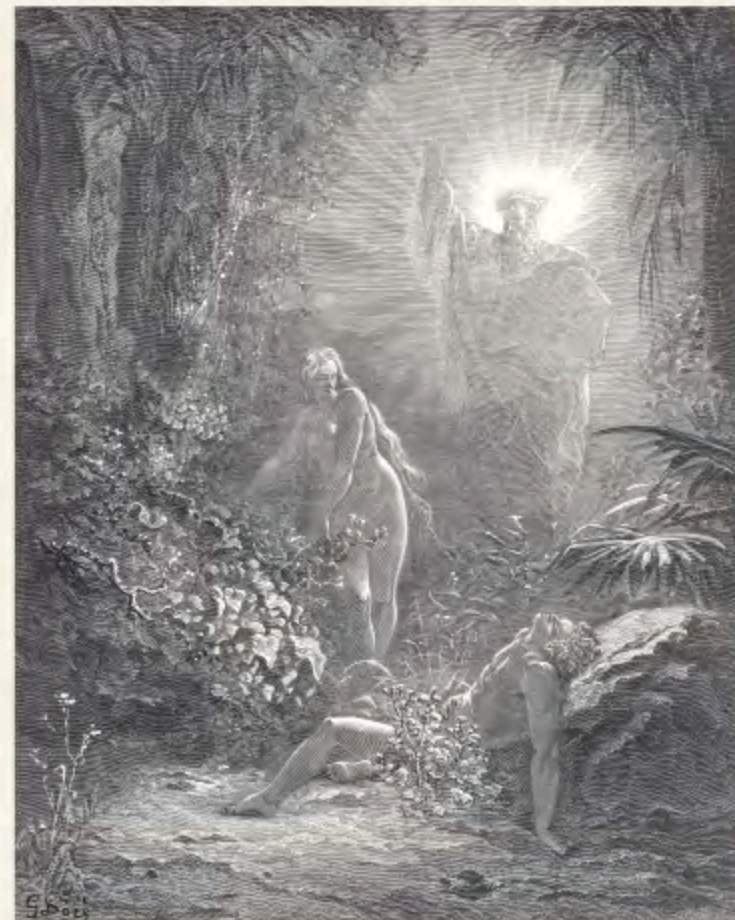
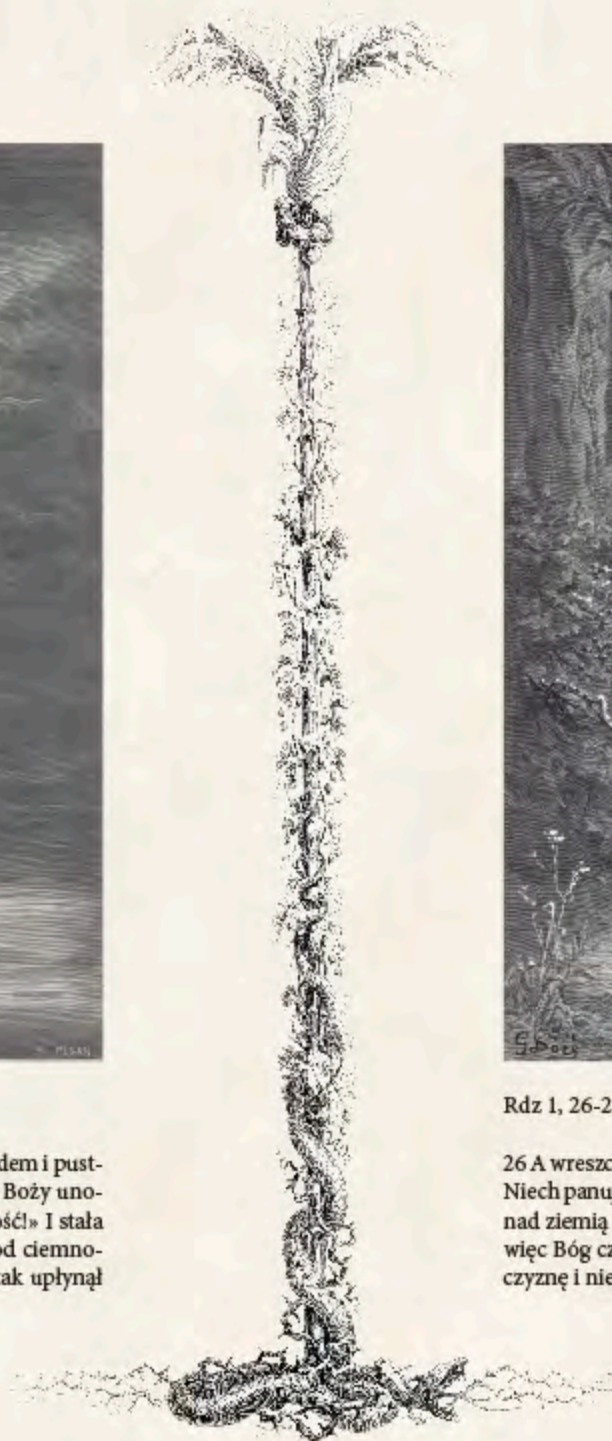
Rdz 19, 24-26

24 A wtedy Pan spuścił na Sodomę i Gomorę deszcz siarki i ognia od Pana «z nieba». 25 I tak zniszczył te miasta oraz całą okolicę wraz ze wszystkimi mieszkańcami miast, a także roślinność. 26 Zona Lota, która szła za nim, obejrzała się i stała się słupem soli.



Rdz 1, 1-5

1 Na początku Bóg stworzył niebo i ziemię. 2 Ziemia zaś była bezładem i pustkowiem: ciemność była nad powierzchnią bezmiaru wód, a Duch Boży unosił się nad wodami. 3 Wtedy Bóg rzekł: «Niechaj się stanie światłość!» I stała się światłość. 4 Bóg widząc, że światłość jest dobra, oddzielił ją od ciemności. 5 I nazwał Bóg światłość dniem, a ciemność nazwał nocą. I tak upłynął wieczór i poranek – dzień pierwszy.



Rdz 1, 26-27

26 A wreszcie rzekł Bóg: «Uczyńmy człowieka na Nasz obraz, podobnego Nam. Niech panuje nad rybami morskimi, nad ptactwem powietrznym, nad bydłem, nad ziemią i nad wszystkimi zwierzętami pełzającymi po ziemi!» 27 Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz, na obraz Boży go stworzył: stworzył mężczyznę i niewiastę.